

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 602 din 12.10.2022

Dosar nr: 474/2021

Petiția nr: 4234/04.06.2021

Petent:

Reclamat: Societatea Artima SA

Societatea Prodbac Security SRL

Obiect: Petentul este nevăzător și mergând la cumpărături la magazinul din proximitate, a fost scos afară din magazin pe motivul unor incidente mai vechi cu partea reclamată, angajată a magazinului.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentei

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. Societatea Artima SA cu sediul în Bacău, Str. Dumbravei, nr. 3(2), bl. 4, parter, Jud. Bacău

3. cu adresa de comunicare a actelor de procedură la Societatea Artima SA cu sediul/magazin în Bacău, Str. Dumbravei, nr. 3(2), bl.4, parter, Jud. Bacău

4. Societatea Prodbac Security SRL cu sediul în Bacău, Str. Ștefan cel Mare nr. 28, Jud. Bacău

II. Procedura de citare a părților

5. În temeiul art. 20, alin. 4 din OG nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

6. Prin adresa nr. 4234/26.05.2020 a fost citat petentul iar prin adresele nr. 5506/22.07.2022 au fost citate părțile reclamate, părțile fiind înștiințate de faptul că, având în vedere situația evoluției epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-Cov2, acestea au posibilitatea de a trimite în scris puncte de vedere/ note scrise/ completări la petiție, precum și orice alte acte sau dovezi/ probe, soluționarea speței urmând a se face în lipsă, cu acordul părților din dosar, acestea

având un termen de comunicare a modalității asupra căreia decid în legătură cu audierea părților conform procedurii comunicate în adresă (filele 08-12 la dosar).

7. Petentul a comunicat la dosar acordul său privind soluționarea în lipsă a petiției (fila 13 la dosar).

8. Partea reclamată Prodbac Security SRL a comunicat un punct de vedere la dosar în data de 06.09.2021 (filele 17-22 la dosar).

9. Partea reclamată Artima SA a comunicat un punct de vedere la dosar în data de 30.08.2021 (filele 23-66 la dosar).

10. Punctele de vedere transmise la dosar au fost comunicate petentului cu adresa nr. 7055/22.09.2021, acordându-se acestuia un termen pentru depunerea de note/concluzii scrise (fila 67 la dosar).

11. Petentul a depus la dosar note scrise și alte documente probatorii în susținerea celor menționate în petiție (filele 68-72) inclusiv declarații de martori (filele 73-77 la dosar).

12. Având în vedere solicitarea părților din dosar, în cauză s-a dispus recitarea părților pentru ședința de audieri din data de 29.03.2022 (filele 78-83 la dosar).

13. Partea reclamată Artima SA a depus note de ședință (înregistrat cu nr. 2281/29.03.2022) iar partea reclamată Prodbac Security SRL a depus un punct de vedere înregistrat cu nr. 2259/28.03.2022, (filele 84-93 la dosar).

14. Notele de ședință și punctul de vedere depuse de părțile reclamate la dosar au fost comunicate petentului prin adresa nr. 2591/08.04.2022 (fila 94 la dosar).

15. Petentul nu a mai depus note/cocluzii scrise sau alte documente la dosar.

16. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerile părților conform obiectului dosarului

Susținerile petentului

17. Petentul sesizează Consiliul cu privire la o posibilă faptă de discriminare arătând următoarele:

17.1. Petentul este nevăzător în urma unui incident petrecut în anul 2019, iar la data pe care o reclamă, respectiv 15.05.2021, acesta a fost scos afară cu forța din magazin de către agenții de intervenție, la îndemnul unei angajate a magazinului.

18. În fapt, petentul arată următoarele:

18.1 Acesta a precizat că face cumpărături frecvent la magazinul de lângă casă, aflat la circa 50 m de locuința sa. Petentul menționează că urmărește frecvent ofertele magazinelor deoarece nu își permite să cumpere produsele la prețul lor întreg. În anul 2019, în urma reclamelor tv cu oferte de la magazinul deținut de partea reclamată Artima SA, acesta a mers la cumpărături pentru a achiziționa produse la ofertă.

18.2 Până la data primului incident din anul 2019, petentul susține că personalul magazinului a fost mereu amabil cu el și îl ajutau la cumpărături. Odată cu venirea unei noi angajate, parte reclamată în dosar, lucrurile s-au schimbat prin faptul că aceasta ascundea produsele la ofertă după alte produse aranjate la raft. Sora angajatei stă la aproximativ 100 m de magazin și angajata o suna pe sora ei pentru a veni să cumpere produsele ascunse de ea, care erau produse aflate la ofertă. Petentul susține că a aflat aceste detalii de la persoana care îl însoțea la cumpărături în magazin.

18.3. Într-o zi, aflat la cumpărături în magazinul cu pricina, petentul a rugat persoana care îl însoțea la cumpărături în magazin să îi ia un pachet cu carne aflat la ofertă. Însoțitorul a găsit două pungi de carne, ascunse pe raft, din care i-a oferit una petentului. La casă, partea reclamată a observat că prețul cărnii este la jumătate și l-a întrebat pe petent de unde a luat-o, acesta răspunzând că a „găsit-o ... după niște pungi de zahăr”. După replica petentului, angajata magazinului a luat carnea și a spus că nu este la ofertă, moment în care a intervenit însoțitorul din magazin al petentului care a spus că pachetul cu carne este la ofertă, lucru scris și pe pungă. Petentul susține că din acel moment cumpărăturile lui în acest magazin au devenit un „calvar”.

19. Petentul precizează că la următoarea vizită la magazin, după incident, acesta nu a mai fost lăsat să intre în magazin spunându-i-se că trebuie să vină cu un însoțitor deoarece angajații magazinului nu au grija lui. Acesta menționează că partea reclamată – angajată a magazinului s-a sfătuit cu kolegele sale și cu persoana de la pază să nu îl ajute.

20. În continuarea expunerii, petentul arată că situația s-a repetat și s-a agravat în data de 15.05.2021, când partea reclamată, fiind la casa de marcat, a strigat la persoana de la pază, aceasta neștiind de incidentul din 2019, spunându-i să nu îl lase pe petent să intre în magazin. Petentul a cerut ajutorul unui cumpărător, însă casiera i-a interzis cumpărătorului să își ofere ajutorul. Ulterior, persoana de la pază l-a luat pe petent de mână pentru a-l scoate din magazin și deoarece petentul nu a dorit să iasă din magazin, aceasta a sunat la firma de intervenție. Doi agenți ai firmei de intervenție l-au scos afară pe petent din magazin, obligându-l pe acesta să iasă din magazin cu forța, iar unul din ei i-a vorbit foarte urât și l-a înjurat pe petent. Ca urmare a acestei intervenții de la pază, petentul a sunat la poliția locală iar polițistul local, ajuns la fața locului, l-a ajutat pe petent să își facă cumpărăturile.

21. Petentul susține că ultimul incident a avut și un martor. De asemenea, se precizează că partea reclamată angajată a magazinului, în perioada în care a avut loc incidentul din anul 2019, s-a dus la Filiala nevăzătorilor Bacău pentru a cere o caracterizare despre petent, ce îi putea fi de ajutor în cazul în care petentul va face plângere. Petentul menționează că același angajat al magazinului care îl ajuta în trecut la cumpărături, i-a transmis că documentul pe care partea reclamată l-a obținut conține o caracterizare negativă despre el de la Asociația nevăzătorilor Buzău.

22. Petentul precizează că nu mai este membru al Asociației de Nevăzători din anul 2010, când la conducerea organizației se afla o persoană care în anul 2021 deținea poziția de director al firmei de intervenție de la magazinul de lângă casa petentului.

23. În susținerea plângerii sale, petentul a anexat la dosar următoarele: legitimație de nevăzător, bon fiscal de la magazinul frecventat de petent și certificat de încadrare în handicap.

24. În punctul de vedere comunicat de petent la dosar în data de 27.10.2021, se arată următoarele:

24.1 Petentul susține că actele eliberate de către Asociația Nevăzătorilor din România- filiala Bacău sunt acte false, membrii asociației necunoscându-l pe acesta, și mai mult decât atât, partea reclamată poate fi acuzată de furnizarea de date cu caracter personal. În plus, petentul precizează că partea reclamată - angajată a magazinului a dus o cutie de bomboane președintelui Asociației Nevăzătorilor pentru a obține o

caracterizare negativă a petentului, caracterizare avantajoasă pentru angajata magazinului.

24.2 Se evidențiază faptul că petentul nu mai este membru al Asociației Nevăzătorilor din anul 2010 pentru că în anul 2009 i s-a cerut să cotizeze cu suma de 200 Lei pentru a contribui la plata gazului și a utilităților deoarece președintele asociației, soția sa și alte persoane locuiau în instituție. Prin documentul oferit angajatei magazinului de către Asociația Nevăzătorilor reiese următoarea caracterizare a petentului: *"domnul are un comportament agresiv și în cadrul altor instituții, locuri publice, invocând de asemenea aceleași amenințări"*. În urma acestor afirmații, petentul dorește să i se specifice în scris care sunt instituțiile și locurile publice la care acesta a avut un comportament agresiv și dorește să afle de unde cunoaște asociația felul său de a fi și în ce împrejurări a fost agresiv.

24.3 În privința părții reclamate Prodbac Security SRL, petentul susține că directorul societății l-a sunat și l-a amenințat spunându-i: *"du-te băi, orbule, acasă că dacă te iau de-o aripă și te arunc tocmai în stradă"*...

24.4 Cu referire la faptul că petentul se încadrează în gradul de handicap grav cu însoțitor, acesta consideră că însoțitorul lui este doar pentru cazul în care iese în afara orașului, deoarece este o persoană preventivă și îi este frică să nu fie furat de către însoțitori.

25. În susținerea plângerii sale, petentul a anexat la dosar declarațiile martorilor în care sunt prezentate următoarele aspecte:

Declarație martor C.N.M.

- Martorul se afla împreună cu soția acestuia în magazin unde marfa este mai ieftină și la promoție este redusă cu 50%.
- Aflându-se la rând, la casa de marcat, acesta a auzit cum se certau la intrarea în magazin petentul și alte persoane angajate ale magazinului. Aceste persoane nu i-au dat voie petentului să intre în magazin, casiera spunându-i persoanei de la pază să nu îl lase să intre. Apoi angajata magazinului a sunat la firma de pază să vină de urgență și l-a îmbrâncit pe petent afară din magazin deși petentul avea în mână o bancnotă de 10 lei și le ruga să poată cumpăra o pâine.
- O altă persoană s-a oferit să îi cumpere petentului pâinea de care avea nevoie însă persoana de la pază și angajata magazinului au refuzat să îi dea pâinea și acestei persoane.

Declarație martor A.D.

- Martorul, persoană cu handicap locomotor, se afla în incinta magazinului la data producerii incidentului.
- În timp ce își făcea cumpărăturile, martorul a auzit o voce stridentă și amenințătoare, persoana de la paza magazinului strigând cu următoarele cuvinte: *domnule, nu vă supărați, nu mai aveți ce căuta în acest magazin deoarece urmăriți numai produse la ofertă*, răspunsul petentului fiind că el are nevoie de o pâine, o lămâie și ceai, el nefiind acolo să cumpere în acel moment produse la ofertă.
- Angajata de la casa de marcat s-a dus la persoana care asigură paza și i-a spus să nu îl lase să intre, spunând celor care se aflau la casa de marcat că petentul *vine numai și caută carne, produse la ofertă* și, deși martorul s-a oferit

să cumpere pâine pentru petent, acesta a fost refuzat de angajatele magazinului cu explicația că mai sunt și alte magazine în zonă, spunându-i acestuia : *ce băi, ologule, nu ți-e bine? du-te și vezi-ți de treaba ta.*

- Angajata magazinului a sunat la firma de pază vorbind cu voce tare: *stai dragă că-l liniștesc eu acuma, sun la firma de pază și îl aruncă ăștia din magazin afară.* Petentul a fost îmbrâncit afară din magazin iar cei doi agenți de la firma de securitate au fost obraznici și aroganți spunându-i petentului: *băi, orbule, te mănâncă pielea, te scarpin eu imediat, te iau de o aripă și te arunc în stradă înaintea unei mașini de-ți vine vederea.* Martorul nu cunoaște numele persoanelor care au fost prezente în calitate de agenți de pază de la firma de securitate.
- În urma prezenței, la fața locului, a polițiștilor de la poliția locală, martorul l-a însoțit pe petent în magazin pentru a-și cumpăra ceea ce avea nevoie.

Susținerile părții reclamate Artima SA

26. Prin adresa înregistrată cu nr. 6479/30.08.2021, partea reclamată invocă excepția tardivității introducerii sesizării arătând că potrivit art. 20 alin. (1) din OG nr. 137/2000, persoana care consideră că a fost victima unui act de discriminare poate sesiza Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în termen de un an de la data săvârșirii faptei, această regulă fiind reluată de art. 21 din Procedura de soluționare a petițiilor și sesizărilor CNCD. Astfel, rezultă că sesizarea privind situația evocată ca fiind petrecută în anul 2019, și anume pretinsa limitare a accesului petentului la achiziția unor produse la promoție, prin ascunderea de la vedere a acestora sau refuzul casierei de a scana un atare produs, este tardiv formulată, termenul de 1 an fiind depășit.

27. Pe fondul cauzei, partea reclamată susține că societatea angajatoare nu are calitatea procesuală pasivă în ceea ce privește fapta referitoare la ascunderea produselor și refuzul scanării acestora, fapta fiind realizată de o angajată a societății. Potrivit art. 36 Cod proc. civ., calitatea procesuală este determinată de identitatea dintre părți, pe de o parte, și subiectele raportului juridic litigios, pe de altă parte. În acest sens, dispozițiile legale prevăd: „calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Societatea nu poate fi ținută răspunzătoare pentru această situație, neavând calitatea procesuală pasivă. Situația reclamată este în legătură cu angajata magazinului, petentul susținând că această salariată ar fi săvârșit faptele, solicitând însă antrenarea răspunderii societății pentru pretinsa faptă ilicită constând în „discriminarea” sa. Raportându-se la modul în care petentul a expus situația, partea reclamată observă că petentul pretinde că salariată ar fi urmărit un scop pentru sine, și anume să beneficieze de aceste reduceri numai ea și persoane din familia sa, fapta fiind demascată de un alt salariat al societății, iar fapta expusă nu are legătură cu atribuțiile de serviciu a angajatei. Postul părții reclamate Prodbac Security SRL este să asigure „prezența și vânzarea produselor [...] respectând regulile interne de poziționare și oferă clienților informații complete și corecte pentru a facilita procesul de cumpărare”. În plus, printre responsabilitățile permanente enumerate în fișa postului, salariată are obligația de a da dovadă de o atitudine pro activă, îndreptată către client, de a servi și consilia clienții, de a pune în aplicare activitățile promoționale. Pe de altă parte, partea reclamată menționează că

petentul a depus o sesizare prin care a reclamat conduita angajatei, solicitând sancționarea acesteia de către societate.

28. Partea reclamată arată că răspunderea pentru fapta descrisă anterior este prevăzută de art. 1.353 alin. (1) Codul civil, și rezultă din raporturile dintre angajator (comitent) și salariat (prepus). Textul legal condiționează însă antrenarea răspunderii de următorul aspect: “fapta ilicită să fi fost săvârșită în cadrul unei activități desfășurate în interesul angajatorului, potrivit fișei postului său la ordinul primit din partea angajatorului”. În concluzie, partea reclamată Artima SA nu poate fi răspunzătoare.

29. În privința pretinselor fapte ilicite ale angajaților firmei de securitate, constând în scoaterea cu forța din magazin a petentului și pretinsa folosire de injurii, ca și în situația expusă anterior, partea reclamată, respectiv societatea care deține magazinul, nu este titularul obligației pretinse de către petent. Conduita în discuție a fost prezentată exclusiv cu privire la angajații firmei de securitate, nefiind indicat niciun reprezentant al părții reclamate Artima SA implicat în respectiva situație, fapte care reies din relatările petentului. Având în vedere că reprezentanții firmei de pază au acționat în realizarea atribuțiilor ce le reveneau, fiind prepuși ai părții reclamate Prodbac Security SRL, nefiind angajat al societății ce deține magazinul, reiese că partea reclamată este un terț față de eventualul raport juridic născut din săvârșirea pretinsei fapte ilicite.

30. Conform OG nr. 137/2000, reiese că pentru a fi în prezența unui act de discriminare, trebuie îndeplinite următoarele condiții:

- a. scopul actului de discriminare ori efectul acestuia constă în restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării unor libertăți sau drepturi politice, economice, sociale sau culturale recunoscute de lege. Cu alte cuvinte, fie scopul urmărit de subiectul activ, fie efectul actului de discriminare trebuie să privească folosința sau exercițiul unor drepturi;
- b. discriminarea presupune cu necesitate existența unui termen de comparație constând în situații analoage sau comparabile.

31. Astfel, având în vedere condițiile expuse mai sus, partea reclamată consideră că o persoană este discriminată atunci când poate dovedi că i s-a încălcat un drept recunoscut de lege și că în situații comparabile, alte persoane au beneficiat de un tratament favorabil.

32. În privința faptelor din anul 2019, când petentul a pretins limitarea accesului său la produsele aflate la ofertă de către angajata societății și pretinsul refuz al acesteia de a scana produsul la ofertă, partea reclamată susține o altă relatare a evenimentelor, spunând că situația a fost prezentată deformat de către petent. Se precizează că angajata cu pricina l-a ajutat în numeroase rânduri pe reclamant să-și facă cumpărăturile, desi nu avea această obligație, îl însoțea în magazin, îi prezenta promoțiile, la fel cum au procedat și alți angajați ai magazinului. În ziua în care a avut loc incidentul, salariața arată că a refuzat să îl însoțească pe reclamant, întrucât avea de îndeplinit sarcini de serviciu ce nu puteau fi amânate:

„[...] tocmai ieșeam de la casa de marcat, dar tot rămăsese aglomerat și era doar o singură fată pe case pentru că venise un palet de înghețată de vreo 20 de minute”. În plus, mai arată că: „[...] în ziua respectivă eu nu am vorbit deloc cu el urât și nu am vorbit urât niciodată cu niciun client. [...] ”. Această declarație a fost dată în anul 2019, ca urmare a reclamației pe care petentul a făcut-o împotriva părții reclamate angajată a magazinului;

33. Se arată că angajata a negat acuzațiile conform cărora ar fi ascuns produsele la promoție și ar fi refuzat să scaneze la casa de marcat produsul redus pe care petentul dorea să îl achiziționeze: *"cum spunea că aș fi ascuns carne după zahăr și orez, sau că l-aș fi oprit la casă cu produsul, asta e o mare minciună. Pot căuta salariatul care a lucrat la noi pentru a confirma [...] dacă voiam, desi eu nu cumpăram carne cu termen scurt, sau dacă cumpăram, aș fi achitat-o și aș fi lăsat-o în rezervă unde puneau toți angajații care aveau nevoie"*. Partea reclamată menționează că într-un scenariu pur teoretic (diferit de situația de față), în care un salariat ascunde produse aflate la promoție, atunci această situație afectează toți clienții respectivului magazin, fiind exclusă discriminarea pe criterii de handicap. În concluzie, situația ar reprezenta o nerespectare a normelor interne de către un salariat.

34. Referitor la evenimentul din data de 15.05.2021, partea reclamată susține că petentul a fost ajutat la cumpărături de către un salariat al magazinului, până la un moment dat când salariata respectivă a trebuit să revină la post pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, întrucât se aglomerase în magazin. Deoarece niciun angajat nu a mai avut posibilitatea de a-l însoți pe petent pe celelalte raioane, acesta a început să vorbească pe un ton ridicat, aducând injurii personalului magazinului și clienților, creând o situație dezagreabilă în incinta unității. Ulterior, s-a solicitat intervenția agentului de pază, pentru a aplana conflictul, însă petentul nu a cooperat, din contra, a ridicat bastonul către agentul de pază, cu intenția de a-l lovi. Acuzațiile petentului referitoare la interzicerea accesului în magazine de către partea reclamată angajată a magazinului, nu are suport. Mai mult, angajata cu pricina nu era la serviciu la momentul incidentului, evenimentul a avut loc în intervalul 11:30-11:50:25, iar salariata menționată și-a început activitatea la ora 12:30.

35. Se arată că petentului i-a fost respectat dreptul de a beneficia de accesul la produsele oferite de supermarket, pe care le-a achiziționat, după cum chiar acesta susține. În procesul de achiziție, petentul a fost însoțit de către un polițist local, în condițiile în care conduita acestuia în incinta magazinului a devenit una recalcitrantă, la limita violenței, susține partea reclamată.

36. În cazul de față, petentul, încadrat în grad grav de handicap vizual, beneficiază de indemnizația de însoțitor permanent, pentru care a optat, potrivit dreptului reglementat de art. 42 din Legea nr. 448/2006, astfel cum rezultă și din adresa nr. 60/22.08.2019 emisă de Asociația Nevăzătorilor din România - Filiala județeană Bacău. În aceste condiții, petentului îi revine obligația de a veni la cumpărături cu însoțitor personal, pentru care primește prestația socială. Aceași obligație îi revine și în ipoteza în care ar fi optat pentru asistent personal, iar nu pentru indemnizația de însoțitor personal. Totuși, angajații magazinului au observat că există o persoană care îl însoțește pe petent până la magazin, dar îl așteaptă afară pe o bancă până când acesta și termină cumpărăturile.

37. În legătură cu afirmația cum că petentul ar fi fost scos cu forța de către agenții firmei de intervenție, partea reclamată menționează că petentul a ieșit din magazin însoțit de polițiștii locali. În procesul verbal de eveniment întocmit de reprezentanții societății de securitate se consemnează că agenții au găsit *"o persoană recalcitrantă care se afla în afara obiectivului"* și *"nu s-a folosit forța"*.

38. În susținerea punctului său de vedere, partea reclamată a depus la dosar următoarele documente: fișă de post pentru partea reclamată angajată a magazinului,

plângere petent, răspunsul angajatei la reclamația clientului, punct de vedere despre petent al Asociației Nevăzătorilor, declarația angajatei cu pricina, declarații ale altor salariați, contract între societate și firma de intervenție, proces verbal de eveniment de la firma de intervenție.

39. În punctul de vedere comunicat la dosar la data de 29.03.2022, partea reclamată își menține poziția conform punctului de vedere transmis inițial.

Sușinerile părții reclamate prodbac Security SRL

40. Prin adresa înregistrată cu nr. 6528/31.08.2021, partea reclamată arată că la data de 15.05.2021, ora 11:45:51, dispeceratul societății a primit de la magazinul de lângă locuința petentului, magazin care aparține părții reclamate Artima SA, un semnal de panică. În baza contractului de prestări servicii cu societatea, a semnalului în cauză și a procedurilor interne, societatea a trimis de urgență la locație un echipaj de intervenție, alcătuit de doi agenți de securitate, cu mașina din dotare.

41. Conform procesului verbal de eveniment nr. 1673 din data de 15.05.2021, agenții au consemnat că ajunși la obiectiv, au găsit o persoană care se afla în afara acestuia și care se manifesta în neconcordanță cu normele de conviețuire socială, adresând injurii și calomnii atât la adresa lucrătorilor magazinului, cât și la adresa agenților de intervenție, amenințându-i că îi va da afară prin „relațiile pe care le are”. Persoana în cauză, respectiv petentul din prezenta cauză, a fost evacuat din obiectiv înainte de intervenția agenților societății de pază.

42. Partea reclamată susține că, odată cu venirea echipajului de la Poliția Locală Bacău, membrii echipajului precizând că au primit sesizarea telefonică de la petent, echipa de intervenție s-a retras. În plus, partea reclamată nu înțelege dovada prezentată de către petent, reprezentând un bon fiscal din data de 29.05.2021, ulterior datei intervenției părții reclamate în calitate de firmă de securitate.

43. Se arată că agenții de intervenție au constatat că petentul nu era însoțit de către asistentul personal deși, conform Certificatului de încadrare în gradul de handicap, rezultă că petentul este încadrat în „handicap grav cu asistent personal”.

44. În concluzie, partea reclamată consideră că agenții societății, care s-au deplasat la fața locului, au acționat cu respectarea actelor normative și a procedurilor interne, nefiind încălcate legislația și nici drepturile și libertățile petentului.

45. În susținerea punctului său de vedere, partea reclamată a anexat la dosar următoarele documente: copie a procesului verbal de eveniment din data de 15.05.2021, raportul SEKA din data de 15.05.2021, coordonate GPS la plecarea și la sosirea autoturismului de intervenție.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Drept național și internațional aplicabil/ jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- Constituția României;
- OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare: art. 2 al. 1
- legislație specială, legislație internațională etc.

Principiile de analiză

Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”.

Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- la **situații egale** trebuie să corespundă un **tratament egal**,
- la **situații diferite**, **tratamentul juridic nu poate fi decât diferit**. *Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

Suntem în prezența unei posibile **discriminări directe**:

- o persoană este tratată în mod nefavorabil;
- prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară;
- iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

În analiza excepțiilor invocate:

46. Luând act de plângere, astfel cum este formulată, Colegiul director ia act de excepția de tardivitate privind introducerea petiției pe rolul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, excepție invocată de părțile reclamate.

47. Potrivit dispozițiilor art. 63 din Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor, care prevăd „(1) *Colegiul director se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care nu mai necesită, în tot sau în parte, analizarea în fond a petiției*”, Colegiul director urmează a analiza și a se pronunța cu prioritate asupra excepției invocate în prezenta cauză.

48. *Procedura de soluționare a petițiilor și sesizărilor are următoarele prevederi privind tardivitatea introducerii petiției: art. 21 „Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei”, ... art. 24 „ Excepția de tardivitate a introducerii petiției poate fi ridicată de reclamat sau de membrii Colegiului director în cursul soluționării petiției, sub condiția prevăzută la art. 24.”*

49. În dezbaterile privind analiza excepției, Colegiul Director constată că petiția a fost introdusă la data de 04.06.2021 și prezintă o faptă petrecută la data de 15.05.2021, în cuprinsul petiției fiind evocate și fapte petrecute în anul 2019, când se pretinde limitarea accesului petentului la achiziția unor produse la promoție. Colegiul director apreciază că

situația evocată ca fiind petrecută în anul 2019 este tardiv formulată, termenul de 1 an fiind depășit.

50. În consecință, Colegiul director analizând că în petiție sunt relatate și aspecte ce sunt anterioare termenului de un an de la data când se constată săvârșirea faptei, urmează a admite excepția de tardivitate pentru faptele întâmplate anterior datei de 15.05.2021, care exced perioadei de un an menționat de prevederile legale .

51. Având în vedere aceste considerente, Colegiul director urmează a analiza fondul cauzei, prin petiția formulată și trimisă spre soluționare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării acesta fiind sesizat cu privire la săvârșirea unei potențiale fapte de discriminare.

Aplicarea principiilor la speță

52. **În fapt**, se reține că, prin petiția formulată și trimisă spre soluționare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, acesta este sesizat cu privire la săvârșirea unei potențiale fapte de discriminare asupra petentului prin forme de abuz și marginalizare, acesta fiind refuzat și respins de la a-și mai efectua cumpărăturile la magazinul din proximitate unde obișnuia să meargă frecvent.

Colegiul director este chemat să analizeze, potrivit obiectului petiției și a documentelor depuse la dosarul cauzei, în ce măsură faptele sesizate sunt de natură discriminatorie și pot aduce atingere drepturilor recunoscute de lege, prin manifestări și atitudini care pot crea un cadru de inegalitate.

53. **În drept**, Colegiul director se raportează la actul normativ care reglementează prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor OG nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, Colegiul director analizează, în strânsă legătură, în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în primă instanță, elementele art. 2 al OG nr.137/2000, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și, subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, așa cum este definită în art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională, după caz, în condițiile în care sunt întrunite elementele constitutive ale faptelor contravenționale prevăzute și sancționate de către OG nr. 137/2000, republicată.

54. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al OG nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de CNCD este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile de litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

55. Potrivit art. 2, alin. (1) din OG nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată, *“prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței*

sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

56. Potrivit definiției discriminării, astfel cum este reglementată în OG nr.137/2000, Colegiul director precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 din OG nr.137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Colegiul director trebuie să analizeze dacă tratamentul diferit a fost indus din cauza unui criteriu prevăzut de art. 2, alin.(1), respectiv rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenența la o categorie defavorizată, care să fi constituit elementul determinant în aplicarea acestui tratament. Condiția criteriului, ca motiv determinant, trebuie interpretată în sensul existenței ca circumstanță concretizată, materializată și care constituie cauza actului sau faptului discriminatoriu, și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării. Astfel, natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și criteriul interzis de lege, invocat în situația persoanei care se consideră discriminată.

57. Colegiul director analizează dacă în cazul semnalat de petent se întrunesc condițiile pentru existența unei fapte de discriminare. Pentru ca o faptă să fie calificată discriminatorie trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) existența unui tratament diferențiat a unor situații analoage sau omiterea de a trata în mod diferit situații diferite, necomparabile;
- b) existența unui criteriu de discriminare conform art. 2, alin. 1 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările ulterioare;
- c) tratamentul să aibă drept scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a unui drept recunoscut de lege;
- d) tratamentul diferențiat să nu fie justificat obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop să nu fie adecvate și necesare.

Astfel, se poate considera discriminare:

- * o diferențiere
- * bazată pe un criteriu
- * care atinge un drept
- * dreptul să fie justificat

58. Reținând, în coroborare cu aceste aspecte, definiția discriminării astfel cum este reglementată de articolul 2, alin.1 din OG nr.137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată, Colegiul director se raportează la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din OG nr. 137/2000. Pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile* dar care sunt tratate în *mod diferit* din cauza apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior. Subsecvent, tratamentul diferențiat trebuie să urmărească sau să aibă ca efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în

condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

59. Curtea Europeană de Justiție a arătat că în cazurile de discriminare, în situația în care persoana care se consideră discriminată ar stabili o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe sau indirecte pe baza unui criteriu interzis, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să revină persoanei acuzate de discriminare, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat. În acest context, reclamatul (pârâtul) ar putea contesta existența unei astfel de încălcări, stabilind prin orice mijloc legal, în special că tratamentul aplicat persoanei care se consideră discriminată este justificat de factori obiectivi și străini de orice discriminare pe baza unui criteriu interzis (a se vedea în același sens și jurisprudența Curții Europene de Justiție, cauza Bilka Kaufhaus, parag.31, cauza C-33/89 Kowalska [1990] ECR I-2591, parag.16; cauza C-184/89 Nimz [1991] ECR I-297 parag. 15; cauza C-109/88 Danfoss [1989] ECR 3199, parag.16; cauza C-127/92, Enderby [1993] ECR 673 parag. 16).

60. Colegiul director este chemat să analizeze dacă în cazul semnalat de petent se întrunesc condițiile pentru existența unei fapte de discriminare. Sub aspectul incidenței prevederilor art. 2 din OG nr. 137/2000, republicată, relativ la definiția discriminării, Colegiul director precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2, alin.1 din OG nr.137/2000, republicată. Un aspect definitoriu al discriminării îl constituie faptul că diferența de tratament este bazată pe o caracteristică, respectiv un criteriu interzis. Ca atare, tratamentul aplicat trebuie să fie diferit de cel care a fost sau ar fi aplicabil unei persoane dintr-un grup relevant în circumstanțe similare sau comparabile. Or, discriminarea directă presupune atingerea adusă beneficiului unui drept al persoanei discriminate tocmai din cauza apartenenței acesteia la un grup (de exemplu, origine rasială sau etnică, religie, sex etc.) sau al unei caracteristici individuale (dizabilitate, gen, vârstă, boală cronică etc.). Din acest punct de vedere, discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Această legătură de cauzalitate reiese din definiția cuprinsă în art. 2 al OG nr. 137/2000, în particular, prin utilizarea sintagmei „pe bază de”, dispunând că prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință „pe bază de (...)”. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratamentul diferențiat) și impun a analiza dacă un criteriu interzis (origine rasială sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, religie, convingeri etc.) invocat de petent constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamate.

61. Colegiul director, din analizarea înscrisurilor depuse la dosarul cauzei constată următoarele:

- Petentul este nevăzător, încadrat în grad grav de handicap vizual cu asistent personal, beneficiind de indemnizația de însoțitor permanent potrivit dreptului reglementat de art. 42 din Legea nr. 448/2006.

- Petentul face cumpărături frecvent la magazinul aflat lângă locuința sa iar, până la primul incident ce a avut loc în incinta magazinului, personalul magazinului îl însoțea în magazin, îi prezenta promoțiile și îl ajuta la cumpărături, fiind mereu amabil cu el și având o conduită bună în relația cu el.

- Odată cu venirea unei noi angajate în cadrul magazinului (parte reclamată în prezenta cauză), petentului i s-a pus în vedere că trebuie să vină cu un însoțitor deoarece angajații magazinului nu pot avea grija lui. Primul incident în incinta magazinului a avut loc ca urmare a faptului că petentul a considerat că această angajată nu confirmă produsele la ofertă, petentul pretinzând limitarea accesului său la produsele aflate la ofertă, precum și refuzul acestei angajate de a scana produsul la ofertă. După acest incident lucrurile au început să ia o altă întorsătură în sensul că petentul nu a mai fost lăsat să intre în magazin pentru a-și efectua cumpărăturile, fiind considerat o persoană conflictuală.

- Situația s-a repetat și s-a agravat în data de 15.05.2021, când niciun angajat nu a mai avut posibilitatea să îl însoțească pe petent la raioanele cu produse și acesta a creat o situație dezagreabilă în incinta unității, conduita lui devenind una recalcitrantă în raport cu angajații acestui magazin. Angajata magazinului a apelat la pază și a solicitat intervenția agentului de pază pentru a aplană conflictul, spunându-i să nu îl lase pe petent să intre în magazin și nici nu a permis unui alt cumpărător să își ofere ajutorul pentru efectuarea cumpărăturilor petentului. Nefiind cooperant cu agentul de pază, petentul a fost scos afară din magazin de către echipajul de intervenție, unul dintre agenții de securitate vorbindu-i urât și înjurându-l pe petent.

- Petentul s-a considerat hărțuit atât de către agenții de intervenție cât și de către directorul societății de pază, care l-au amenințat spunându-i: *“du-te băi, orbule, acasă că dacă te iau de-o aripă și te arunc tocmai în stradă”*... Urmare a acestei intervenții a agenților de securitate, petentul a sunat la poliția locală fiind însoțit și ajutat de polițistul local să își facă cumpărăturile, ieșind din magazin însoțit de polițiștii locali, care au și întocmit un proces-verbal la fața locului.

62. Petentul a invocat criteriul handicap, afirmând că a fost creată pentru el o situație de inferioritate care a generat un cadru ostil, degradant și inofensiv, având ca scop restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege.

63. Criteriile enumerate de OG nr. 137/2000 sunt doar ilustrative, nu exhaustive, precizând *„sau oricare alt criteriu”*, însă aceste criterii, conform cazuisticii CEDO, trebuie să reprezinte caracteristici personale pe baza cărora persoane sau grupuri de persoane pot fi deosebite unele de altele (*Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei*, 7 decembrie 1976, §56). *„Art. 14 nu protejează împotriva oricărui tratament diferențiat ci doar împotriva acelorora care se bazează pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală ori pe «statut», pe baza cărora o persoană sau un grup de persoane se diferențiază între ele”* (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §55), menționând că noțiunea *„orice altă situație”* trebuie să se interpreteze cât mai larg posibil (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §56-61), cu atât mai larg cu cât dreptul atins este considerat a fi mai important (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §62).

64. Colegiul director apreciază că acel criteriu identificat de petent nu a stat la baza climatului ostil dintre părți, atitudinea divergentă dintre părți provenind dintr-o situație existentă anterior, în urma unor acuzații conform cărora angajata magazinului ar fi ascuns produse aflate la promoție și ar fi refuzat să scaneze la casa de marcat produsul redus pe care petentul dorea să îl achiziționeze. De altfel, nu s-a putut identifica o legătură de cauzalitate între criteriul indicat de petent și disensiunile apărute între părți. Animositățile și neînțelegerile au creat o tensiune care a condus la o stare conflictuală, părțile menținând această situație ca urmare a unui raport comercial existent, dezacordul dintre părți apărând pe motivul unor incidente mai vechi cu partea reclamată, angajată a magazinului.

65. În speță nu este identificat în mod concret în ce sens sunt îndeplinite condițiile unei discriminări și nu se face nicio referire la modul în care au fost restrânse drepturile petentului.

Se remarcă faptul că petentului îi revine obligația de a veni la cumpărături cu însoțitor personal, angajatăii magazinului neavând un angajament față de acesta iar însoțirea lui la cumpărături în cadrul magazinului nu este o cerință prevăzută în fișa postului angajaților, refuzul de a-l asista fiind justificat de încălcarea unei îndatoriri a petentului și nu pe considerente discriminatorii.

Pentru jignirile adresate petentului în timpul escaladării conflictului dintre acesta și ceilalți angajați, deși există o declarație de martor care confirmă unele cuvinte adresate petentului de către agenții de intervenție, această declarație nu poate confirma cine sunt persoanele care i-au adresat jignirile, petentul afirmând în relatarea sa că aceste afirmații au fost făcute de către administratorul firmei de pază printr-un apel telefonic (pct. 24.3 din prezenta), probele nefiind concludente în acest sens.

Părțile reclamate nu au urmărit în mod particular exercitarea unui comportament subiectiv asupra petentului, folosirea pazei și a echipajului de intervenție fiind aspecte ce țin de clauzele unui contract de prestări servicii și de respectarea unor acte normative și a unor proceduri pentru situațiile de urgență.

66. Din acest punct de vedere se impune a se preciza că persoanele juridice, furnizorii de servicii, inclusiv instituțiile publice și autoritățile, trebuie să manifeste exigență și preocupare, având în vedere importanța respectării principiului nediscriminării. Or, aceștia trebuie să aibă în vedere această exigență pentru prevenirea oricăror posibile comportamente discriminatorii deoarece dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă, având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratamentul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public. Tratând pe cineva mai puțin favorabil din cauza unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.

67. Reiterând faptul că natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu și o situație de comparabilitate, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și un criteriu interzis, Colegiul director constată că, în prezenta speță, nu există raport de cauzalitate între criteriul invocat de petent și faptă, conform art. 2, alin.(1) din OG nr. 137/2000; nu există o situație relevantă din care să

rezulte că partea reclamată a manifestat o atitudine discriminatorie la adresa petentului pe criteriul handicap.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20, alin. (2) din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Nu se întrunesc elementele constitutive ale faptei de discriminare întrucât nu există legătură de cauzalitate între criteriu și faptă, conform art. 2, alin.1 din OG nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

2. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte.

IV. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

V. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și a Legii nr. 554/2004, a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 12.10.2022 au fost:

BABUȘ RADU – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

Redactată și motivată: AND/FL

Data redactării: 27.12.2022

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și a Legii 554/2004, a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

